

תוכן עניינים

2.....	תקציר
3.....	מבוא
4.....	פרק 1. הסתגלות ללימודים
5.....	פרק 2. מיומנויות חברתיות של תלמידים עם לקויות למידה
7.....	פרק 3. הסתגלות ללימודים של תלמידים עם לקויות למידה
8.....	שאלת המחקר
8.....	השערות המחקר
9.....	פרק השיטה
9.....	נבדקים
10.....	כלי המחקר
11.....	מהלך המחקר
11.....	ממצאים
12.....	דיון וסיכום
15.....	ביבליוגרפיה
19.....	נספחים

מבוא

מטרת המחקר היא לבחון את השאלה האם קיים קשר בין מיומנויות חברתיות לבין הסתגלות ללימודים בקרב סטודנטים לקויי למידה וכאלה שלא. הספרות המחקרים מראה כי ביחס לסטודנטים ללא לקויות למידה, סטודנטים בעלי לקויות למידה מתקשים להסתגל ללימודים וחווים קשיים רבים כולל בידוד חברתי, דחיית עמיתים ובדידות (Martínez & Semrud-Clikeman, 2004). בדומה לכך, ילדים ומתבגרים עם לקויות למידה חווים קשיים בבית הספר אשר באים לידי ביטוי בבעיות אקדמיות, מוטיבציה נמוכה, נשירה גבוהה והישגים נמוכים בבית הספר (Martínez et al., 2004).

ממצא זה הינו מטריד, עקב הגידול במספר הסטודנטים עם לקויות למידה במערכת החינוך. כבר בשנות ה-80 של המאה ה-20 בישראל חל גידול במספר הסטודנטים אשר אובחנו והוכרו כבעלי לקויות למידה אשר לומדים במוסדות להשכלה גבוהה. בשנת 2010 נמצא כי כ-14% מכלל הסטודנטים במוסדות להשכלה הגבוהה היו בעלי לקויות למידה (מבקר המדינה, 2013). החקיקה העיקרית אשר מסדירה את זכויות של תלמידים עם לקות למידה במוסדות על תיכונים הוא חוק הזכויות התשס"ח 2008. מטרת החוק היא לעגן את זכותם של מועמדים ללימודים עם לקות למידה לקבל התאמות לצרכיהם המיוחדים. עיקרי ביקורתנו של מבקר המדינה בין השנים 2010 ל-2012 היא כי מוסדות ההשכלה הגבוהה לא דאגו להנחיות רשמיות כתובות על דרכי הוראה מותאמות לסטודנטים עם לקות למידה ולא הייתה הסברה שוטפת.

במהלך שנות השבעים הופנתה תשומת לב מוגברת לצד החברתי-רגשי של "לקות למידה". עד מהרה התברר כי סטודנטים עם לקויות למידה התאפיינו בליקויים במיומנות חברתית סביב האופן בו האנשים (א) רואים את עצמם (ב) נתפסים על ידי אחרים כבעלי יכולת חברתית (ג) נתפסים כיעילים באינטראקציות חברתיות, ו (ד) מתנהגים במצבים חברתיים (Kavale & Mostert, 2004). קשיים במיומנות חברתית הם בעלי חשיבות גדולה חשיבות עקב הפוטנציאל של קשיים אלו להשפיע לרעה לא רק על התחום החברתי אלא גם על תחום ההשיגים ופוטנציאלית, גם במידת ההסתגלות ללימודים.

פרק 1. הסתגלות ללימודים

התחלה של לימודים באוניברסיטה או במכללה יכולה להיות תקופה סוערת, בשל הצורך של הסטודנטים להסתגל לסביבה חדשה ולא מוכרת (Maunder, 2018). יש צורך להכיר דרישות אקדמיות שונות, תפקידים חדשים וזהויות שונות, כמו גם תהליך של הפרדות ממערכות יחסים עם משפחה וחברים (Maunder, 2018). בעוד שתשומת לב מחקרית רבה ניתנה לסטודנטים בשנה א' במהלך ההתמצאות הראשונית במערכת ההשכלה הגבוהה, הסתגלות להשכלה גבוהה היא תהליך ארוך של שינוי מתמשך ולא רק מוגבל לשנה הראשונה (Maunder, 2018). מבחינה היסטורית, הסתגלות ללימודים נתפסת כמשתנה רב ממדים בעל אינדיקטורים שונים המשמשים כדי למדוד עד כמה חלק התלמיד עובר למסגרת חינוכית של סביבת אוניברסיטה או מכללה (Raacke & Bonds-Raacke, 2015).

הרבה מהידע שהצטבר על הסתגלות של סטודנטים נובע ממחקרים על נשירה. מחקרים מראים כי הגורמים לשחיקה הם רבי פנים והם כוללים גורמים הקשורים לפרט עצמו, כמו גם גורמים מוסדיים. הסיבות שניתנו על ידי התלמידים משתנות בהתאם לשלב התואר והתזמון של

השנה האקדמית, אך הסברים אופייניים לנשירה כוללים חוסר התאמה בין ציפיות למציאות, חוסר מוכנות ללימודים באוניברסיטה, איכות ההוראה והתמיכה האקדמית (Maunder, 2018). תלמידים מדווחים בנוסף גם קשיים ביחסים חברתיים כגון בדידות וחוסר אינטגרציה חברתית אשר משפיעים לרעה על הסתגלות התלמידים וגורמים לנשירה (Wilcox, Winn, & Fyvie-Gauld, 2005).

אחד המשתנים אשר זוהו כמנבעים הסתגלות מוצלחת של תלמידים הוא תחושה של שייכות. 'שייכות' מתייחסת למידה בה התלמידים מרגישים מוערכים, מקובלים ונכללים במגוון הפעילויות של מוסד הלימודים (Goodenow, 1993). ניתן להקל על ההסתגלות של התלמידים באמצעות אינטראקציות חברתיות, אקדמיות ומקצועיות (Parkes 2014). המונחים המשמשים בדרך כלל לתיאור שייכות כוללים חברות והיקשרות לסביבת הלמידה. תחושת השייכות הזו היא

חשובה לחוויות חינוכיות חיוביות והיא קשורה לרווחת התלמידים, המוטיבציה שלהם, ההישגים הישגים בבתי ספר (למשל ראה Osterman 2000; Libbey 2004; Goodenow 1993a, 1993b), ועוד (Maunder, 2018).

הצורך בהשתייכות נחשב מהותי, ולבני אדם יש צורך להשיג תחושה זאת ולבסס קשרים בינאישיים חזקים ויציבים עם אחרים (Maunder, 2018). קשרים עם תלמידים אחרים מביאים ביטחון ומקלים על חרדה ואי וודאות. התחלת לימודים באוניברסיטה יכולה להיות מעוררת חרדה ולכן מעודדת את התלמידים ליצור קשרים חברתיים על מנת למצוא את מקומם בסביבה החדשה, קשרים אשר יספקו בסיס תומך אשר יהווה משתנה מרכזי בתחושת השייכות והסתגלות לסביבה הלימודית (Maunder, 2018). יחד עם זאת, אחד הקשיים המרכזיים של תלמידים בעלי לקויות למידה הוא קושי חברתי. עובדה זאת, עשויה להציב תלמידים אלו במקום פגיע במיוחד בכל הקשור להסתגלות ללימודים.